

05

A

1268

3
IUVANTE DEO
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. FRIDERICO VVILHELMO,
MARCH. BRANDENB. ELECTORATUS HÆREDE,
&c. &c. &c.

VINDICATIONEM
REGULARUM
METHODI CARTE-
SIANÆ

adversus

Impugnatorem quendam Cla-
rissimum,

Consensu Amplissimi Ord. Philosoph.

PRO LOCO

IN EODEM RITE OBTINENDO,

Ea, quâ par est, modestiâ & observantiâ, institutam,
ulteriori Eruditorum disquisitioni submitte

M. GUSTAVUS PHILIPPUS

MÖRL, Noriberg.

RESPONDENTE

EPHRAIMO PETROSELINO ex Com. Trencin. Hung.

Poët. Laur. Cæsar.

HALÆ, d. *real.* Sept. An. 1695.

TYPIS CHRISTOPH. ANDRÆ ZEITLERI, ACAD. TYP.

05 A 1268

1268

Præfatio ad Lectorem.

Etsi Philosophia Cartesiana tam in ipso Cartesio, quam in aliis Viris Eruditissimis tantos defensores ac Patronos nacta fuerit, ut meam tutelam emendicare opus non habeat; neque etiam ego is sim, qui vel possim, vel velim Renati dogmata omnia atque singula pro aris & focis tueri ac vindicare; nec denique Objectiones adversariorum omnes tanto robore polleant, ut prolixam refutationem postulent atque requirant: tamen non abs re esse putavi, pro materia præsentis disquisitionis eligere novum quoddam Thema Cartesianum; partim, ut haberem in quo ingenium exercerem, nec exscribendo alios autores paginas meas implerem; partim, ut pro viribus à DEO concessis Veritati succurram, cum forsàn non planè nulli sint, qui adversarii nostri vestigia prementes, nimium quantum confidant argumentis ejus. Quæ præmonere operæ pretium esse duxi. Interim Vale, & si placebit, mihi Fave.

A

AD

AD GLORIAM DEI!

TH. I.

Quemadmodum Magnus ille Cartesius ex dura nimis & gravi Scholasticorum servitute ac autoritatis in Philosophia captivitate sese in libertatem vindicavit, omnibusque Philosophiæ cultoribus eandem licentiam non tam permittit, quam injunxit; ita etiam omni ferè tempore fuerunt, qui hoc privilegio gavisi sunt, & variis modis contra ipsum Cartesium usurparunt, eumque oppugnarunt. Et sanè hoc ipso nihil censoræ virgulæ dignum isti commisserunt, cum potius secundum propria Cartesii effata magnum momentum conferat ad declarandam veritatem, si quisque libertate sobriè philosophandi fruatur. At enim verò hoc saltem ab ipsis iterum contendimus, ut idem jus nobis concedant, liberè nempe inquirendi in eorum castigationes, an semper urgentibus causis fuerint institutæ, præsertim si debita modestia & in Viros Claros observantia fiat. Quare etiam non dubitabimus de illorum æquitate: & præsentì quidem opera brevissimè vindicabimus Regulas Methodi Cartesianæ, cum quibusdam materiis cognatis, adversus quas non adeò longo tempore abhinc Vir satis Celebris, suppresso tamen nomine impræsentiarum exhibendus, tela sua direxit.

II. Locus ergo qui à Nostro adversario (liceat hoc nomine, porrò appellare eum, qui adversas partes tenet) oppugnatur; à nobis autem vindicandus est, exstat Dissert. de Meth. p. m. 10. ubi quatuor Regulas, quas sibi ipsi Cartesius dedit, cum investigaret veritatem, proponit. Prima harum ita habet: *Primum erat, ut nihil unquam veluti verum admitterem, nisi quod certò & evidenter verum esse cognoscerem; hoc est, ut omnem præcipitantiam atque anticipationem in judicando diligentissimè vitarem; nihilque amplius conclusionem complecterer, quam quod tam clarè & distinctè rationi meæ pateret, ut nullo modo in dubium possem revocare.* Mox addit: *existimavi dummodo nihil* (in iis quæ nostræ cognitioni subsunt) *falsum pro vero ad-*

ro admittamus, *semperq; ordinem quo una ex aliis deduci possunt observemus*, nulla esse tam remota, ad quæ tandem non perveniamus, nec tam occulta, quæ non detegamus.

III. Cum verò Cartesius hic extra dubium loquatur de cognitione naturali, non autem supernaturali & gratiosa, pro ingenti errore habet adversarius, *quod eò usque rationis facultatem sanam sibi concipiat, ut nullo alio lumine quam naturali, eoque quod nunc habet, opus sibi esse putet, ad cognoscendas res remotissimas & maximè occultas*. Supponit nempe, tanquam inter Christianos, intellectum nostrum esse corruptum ad instar illius, qui in tenebris versatur, adeoque oculis percipere nequit, quæ ibi sunt. Quando ergò intellectui huic tantum tribuit, Cartesius, *perinde esse, ac si, qui in tenebris nonnulla corpora facultate palpani percipiunt, putarent nihil tam remotum ac occultum esse, quod sua palpatione non possint detegere atque cognoscere, &c.*

IV. Hæc sunt quæ contra Cartesium prolata fuere, ad quorum resolutionem notandum est, duo dari objectorum intellectus nostri genera; unum, quod comprehendit τὰ ἐν δυνάμει καὶ θεῶν, seu quæ ad mysteria, & ad salutem nostram spectant; τὴν οὐσίαν ἀποκρυφύμεν. &c. alterum, quod sub se habet res naturales seu physicas, mathematicas, DEUM ipsum suo modo, artem Logicam &c. Seu quod eodem recidit; alia objecta cognoscuntur ex solis scripturis & revelatione divina, ita ut aliàs non cognoscerentur; alia autem etiam constant illis, qui tali revelatione destituuntur. Illa uti per solum verbum DEI manifestantur, ita etiam ad sui veram & vivam cognitionem utique alio, quam solò rationis lumine indigent. Et sic auctor hic adversarius à vero non abludivit, quando quædam lumen naturæ excedere dicit, nempe illa quæ ad salutem nostram spectant & per solam revelationem cognoscuntur. At verò hoc modò non tangit statum controversiæ, nec contradicit Cartesio, cui planè de alio objecto sermo est.

V. Excludit quippe ipse Cartesius non uno loco res revelatas à judicio rationis, easque suo peculiari cognoscendi principio relinquit, quod ut probatum demus, pauca saltem loca subiungemus. Insignis extat Princip. Philos. P. I. §. 15. *Si fortè Nobis DEUS de se ipso, vel aliis aliquid revelet, quod naturales ingenii nostri vires excedat, qualia jam sunt mysteria incarnationis, & Trinitatis non recusabimus illa credere, quamvis non clarè intelligamus.* Commodè autem ad rem præsentem scribit ipsâ Dissert. de Methodo, p. m. 4. *Theologiam nostram reverebar, nec minus quam quivis alius beatitudinis aeterna compos fieri exoptabam. Sed cum pro certo atque explorato accepissem, iter quod ad illam ducit doctis non magis patere, quam indoctis, veritatesq. à DEO revelatas humani ingenii captum excedere, verebar ne in temeritatis crimen inciderem, si illas imbecille rationis mea examini subjicerem. Et quicunq. iis recognoscendis atque interpretandis vacare audent, NB. peculiari ad hoc DEI gratia indigere, ac supra vulgarium hominum sortem positi esse debere mihi videbantur. Tertius locus sit §. ult. P. I. Princ. Philos. his verbis conceptus; Præter cetera autem, memoria nostra NB. pro summa regula est infigendum, ea qua nobis à DEO revelata sunt, ut omnium certissima esse credenda; Et quamvis fortè lumen rationis, quammaximè clarum & evidens, aliud quid nobis suggerere videretur, soli tamen auctoritati divinae potius, quam proprio nostro judicio, fidem esse adhibendam: sed in iis, de quibus fides divina nihil nos docet minimè decere hominem philosophum, aliquid pro vero assumere, quod verum esse nunquam perspexit. Sanè hic locus idè adducendus imprimis fuit, quia non solum eandem nostram distinctionem inter res ad DEO revelatas, & inter res de quibus fides divina nihil docet, antea à nobis traditam, exhibet; sed &, quod emphaticè hunc Canonem de rebus divinis pro summa Regula venditet, quæ adeo deroget omnibus cæteris quomodocunque conceptis.* VI. Sed

VI. Sed fortasse ipse adversarius cogetur hætenus dicta de Cartesio admittere, cum discipulos Cartesii *cā modestiā, quā Cartesius ipse, non fuisse* dicit (eodem scripto, quod nunc consideramus) *ut divino lumini revelationique rationem ejusq. claram distinctamq. perceptionem postponendam esse agnoscerent.* At enim verò, ubi scriptor aliquis ipse fatetur, prout facit Cartesius, veritates à DEO revelatas humani ingenii captum excedere, & peculiari nos DEI gratia indigere, ad eas cognoscendas; regulæ interpretationis omninò poscunt, ut alia ejus dicta ita interpretemur, ne sibi ipsi contrarius sit autor. Vid. Celeberr. Thomaf. Praxin. Log. p. 181. 186.

VII. Quod autem ad res naturales & philosophicas attinet, tanquam alteram classẽ, nobis omninò cum Cartesio verior sententia videtur, quod ad illas sufficiat lumen naturæ, modò quasdam limitationes subintelligamus. Sc. (1.) non esse sermonem de cognitione viva & intima vel sapida, vid. Ebr. 6. 4. 5. & 1. Pet. 2. 3. sed saltem de cognitione quasi literali & potissimum speculativa. (2.) non respici hic ad casus extraordinarios, sed viam comunem, quã nobis DEUS ad cognitionem naturalium venire concedit: Quemadmodum enim Apostoli linguas diligentia propria aliàs addiscendas, supernaturali influxu calluerunt; (vocantur in scholis habitus infusi per accidens) ita etiam in istis casibus largimur, quod interdum DEUS specialiter concurret ad talem cognitionem, prout indicat Exod c. 31. Nostrique Theologi similiter agnoscunt. vid. Chemnit. LL. P. I. p. 171. (3.) nos non loqui de omnibus circumstantiis circa res naturales, ita enim, quamvis lumen naturæ suadeat aliquando creatum esse hunc mundum, nihilominus certum est, id non posse indagare, quod præcisè sex diebus, hoc vel isto ordine &c. creatus fuerit. (4.) denique concedere nos ambabus manibus, dari adhuc multa arcana in rerum natura, nostro intellectui haud pervestigabilia, vel saltem conjecturis tractanda, quemadmodum Syrach c. 43. 36. asserit: *Multa abscondita sunt operum ejus majora his, pauca videmus illorum.*

VIII. In cæteris autem nulli dubitamus affirmare, quin lumini naturæ pateant. Quis enim tam ignarus est, qui nesciat, non solum

inter Gentiles fuisse, vitæ pessimos, & gravissimis erroribus circa res divinas contaminatos, vel saltem maximè necessaria ad salutem ignorantes, qui interdum quoad cognitionem rerum naturalium & Philosophicarum superarunt ipsos Christianos; sed etiam in his multos inveniri, qui divini luminis carentiam per vitæ corruptionem declarant, & nihilo secius eximia eruditione pollent. Impossibile autem est, ut in talibus peculiare lumen divinum concipiamus, *quoniam in maleficam animam non introibit sapientia, nec habitabit in corpore subdito peccato.* Sap. I. v. 4. Ut adeo temerarium & multorum hodiernorum errantium dogmatibus consentaneum sit effugium adversarii, quando alibi lubentius in mentibus utut corruptissimis lumen supernaturale velit agnoscere, quam nobiscum consentire. Quare etiam cognitionem de veritatibus officiorum humanorum tali peculiari operationi divinæ tribuit, immemor planè illius, quod Paulus dicat, Gentiles *Φύσιν* facere ea quæ sunt legis; illamque conscientiae testificationem, ostendere opus legis *ἡγεμονίαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν*, adeoque non superveniens demum per peculiarem DEI gratiam. Sed ego memor esse debeo, quod in castris Philosophicis pugnem.

IX. Redeo igitur ad Cartesium de quo satis constat, quod non aliter, quam sub anteallatis limitationibus, rerum naturalium cognitionem lumini naturæ tribuat. Quamvis enim valdè latè loquatur, nihil nempe tam occultum, vel remotum esse; &c. tamen aliis in locis fines & terminos hujus cognitionis agnoscit. Describit quippe ipse Cartesius suam methodum *ita, ut si quis eam sequatur, haud dubiè ad optatum finem sit perventurus* (sed cum limitatione) *nisi aut brevitate vitæ, aut experimentorum defectu impediatur.* Diss. de Meth. pp. 33. Et P. I. Prin. Philos. §. 25. expressis verbis habet: *Nullo modo mirabimur multa esse, tum in immensa DEI natura, tum etiam in rebus ab eo creatis, quæ captum nostrum excedant.* Nihil ergo aliud significare voluit Cartesius, quàm suam methodum ita esse perfectam in se, ut nisi aliquis defectus sit in subjecto, vel objecto, vel aliis requisitis, homo possit per lumen naturale pervenire ad cognitionem.

gnitionem rerum illarum omnium, quas DEUS lumine naturæ cognosci permisit & voluit. An verò in specie Methodus Cartesii ita sit comparata, distincta est quæstio à præsentī, quam nec adversarius hoc loco tractat, nec nos jam nostram facimus. Incumbet ergo adversario ut probet, nullas planè dari res, quæ possint cognosci ex solo lumine naturæ, si juxta suum institutum Cartesium velit accuratè impugnare.

X. Equidem, ut sincerè agamus, non possumus negare, in alio scripto non solum adversarium hanc thesin suam, fecisse, sed & duobus argumentis probare conatum fuisse. Ut igitur eò melius de veritate judicium ferre possit lector, considerabimus istum locum. Negat nempe adversarius, *quod ipsa penitior rerum notitia, ultimusque fundus, ac primus ortus per lumen nature detegi aut representari verè possit. Quoniam (1.) rerum fundus & ortus, vividus sit, nec non centralissimus tangens immediate vividos DEI actus, quos præter DEUM atque illos quibus DEUS sese lumine suo communicat, concipere possunt nulli; (2.) quia representent intimas & admirandas DEI virtutes, simplices & complicatas, rerum omnium causas & origines.* Atque his rationibus tantum tribuit, ut nisi quis iis assurgat, dolore potius quam explicatione eum indigere jactitet, cum tantum intelligantur ab iis, qui illarum experientiam habent, i. e. illuminati & renati sunt.

XI. Sed, misis iis quæ animo minus Christiano profertur, nec non prætermisissis aliis, quæ non ad nostram disputationem faciunt (quale est: divisio virtutum DEI in simplices & complicatas, quæ postremæ tollunt sanè ipsa voce simplicissimam DEI simplicitatem, hæcenus à Nostreis traditam) saltem rem ipsam videbimus. Atque primò quidem respondemus, si per penitiorē rerum notitiam intelligatur viva & sapida earum cognitio; totum, quicquid est argumenti posse concedi, tanquam non attingens statum quæstionis, cum superius ostensum fuerit, nobis non esse de eā sermonem. Secundò autem, si per

si per penitiorem notitiam nihil aliud velit quam accuratam speculationem rerum; partim planè non sequi putamus hujus negationem, ex incognoscibilitate fundus & ortus rerum naturalium: Hoc equidem sequeretur, quod res quoad fundum & ortum non possint cognosci ex L. N. interim tamen possent alia cognosci, generaliter scilicet origo divina, specialiter autem rerum effectus, horumque connexio cum suis causis, de quibus Cartesium imprimis sermonem esse, nemo negabit: Vid. Princip. Philos. P. I. §. 28. partim verò, si fundus & ortus denotant creationem & conservationem rerum, dependentem ab admirandis DEI virtutibus, negamus quod fundus & ortus rerum simul cum DEI virtutibus non possit ex Lum. N. cognosci, adversarii que assertionem apertè contrariam sacris literis cognoscimus. Sanè Apostolus Paulus cum supposuisset Gentiles (solò lumine naturæ gaudentes) cognoscere res creatas, repræsentantes intimas & admirandas DEI virtutes, potius invertit argumentum, & concludit, Ergo etiam Gentiles potuisse cognoscere τὰ ἀόρατα τῆ θεῆ καὶ τὴν αἰδιὸν δύναμιν, καὶ θεότητα, invisibilia DEI, æternam ejus potentiam & divinitatem. H. E. admirandas ejus virtutes, quas adversarius ex L. N. cognosci posse negavit.

XII. Atque hæc quoad priorem Regulam sufficere possunt. Cæteræ tanta prolixitate opus non habebunt. Secundum Regulam ita nobis exhibet Cartesius: *Alterum, ut difficultates, quas essem examinaturus, in tot partes dividerem, quot expediret ad illas commodius resolvendas.* Sed quoniam semel sibi proposuit adversarius, in omnibus Censorem Cartesii agere, ita nec hanc regulam absque sua virgula dimittit. Accusat sc. Renatum, *quod omiserit semper, ubi ad rem ventum est, primas, capitales, necessarias &c. distinctiones.* Quo ipso tamen vel tacitè concedit regulam ipsam posse, imò debere locum habere. Unde etiam hac sua accusatione nihil contra Cartesium evincere poterit. Constituit quippe, quod velit ostendere, falsitatem regularum Cartesianarum in se, & quod is qui usurpaverit eas, non possit ad veritatem pervenire, utpote ad quam nullam

nullam proportionem & connexionem habeant. Hoc sufficientissime inde apparet, quod suas Regulas de novo propositas opponat Regulis Cartesii ita, ut per illas solas possit veritas erui, per has autem planè non. Verba ejus sunt: *Has regulas* (suas intelligit) *qui observabit, multò verius & tutius se ad solidam veritatis fontem; & hinc manentes* (scrib. manantes) *rivulus, perventurum animadverteret, quam observatione ipsius Cartesianæ methodi, cujus quidem leges quaterne suis navis erratisq; non destituuntur.* Idem etiam inculcat porro: *Solis*, inquit, *regulis & legibus, quas senario inclusimus numero potest veritas solida & integra debite quari & inveniri.* At si- ne illis nulla vis ingenii pertinet unquam ad acquisitionem veritatum, quibus mens destituitur & indiget.

XIII. Insignis autem est differentia inter Regulam & illius applicationem, ita, ut ista bona, hæc autem mala esse possit. v. g. distinguere, res in se est bonum & utile, imò necessarium, attamen hoc vel isto modo eas distinguere potest esse malum, & inutile. Quare cum adversarius regulam regulæ, non autem applicationem applicationi opponat, debuisset sanè etiam regulis ipsis insistere, atque per singulas regulas Cartesii ostendere, quomodo aut veritati obsint, aut saltem nihil ad eam conferant, non autem ad applicationem delabi: aliàs enim datur utique modus à suo distinctus, vi cujus (saltem rectè adhibeatur) mens humana ad veritatem pertingere potest, nec tam ob neglectum Regularum adversarii Cartesius cum suis in multa incidisset errata, quàm quod suas proprias regulas non rectè adhibuerit, quæ omnia adversarii verbis repugnant. Quod si verò vel maximè etiam de applicatione contendere velimus, non tamen tangeret objectio allata Cartesium. Nihil enim hic aliud per suam regulam voluit Cartesius, quàm evitare fallaciam plurium interrogationum, dividendo seu sejungendo nempe quæstiones varias à se invicem; non autem loquitur de divisionibus seu differentiis rerum in se, ad tertiam regulam demum considerandis, & quales adversarius hic adducit, v. g. quod ali-

quæ sint æternæ, aliæ temporariæ, aliæ sufficientes, aliæ arbitrariæ &c. Non ergò omisit Cartesius, quod hic afferre planè non tenebatur.

XIV. Ad tertiam Regulam nunc accessum facimus, quam ita nobis exhibet Cartesius: *Tertium, ut Cogitationes meas quas veritati querenda impenderem certo semper ordine promoverem: incipiendo sc. à rebus simplicissimis & cognitu facillimis, ut paulatim & quasi per gradus ad difficiliorum & magis compositarum cognitionem ascenderem; in aliquem etiam ordinem illas mente disponendo, quæ se mutuo ex natura sua non præcedunt.* Sanè si ullibi, hic apparet, quod absque ulla causa adversarius Cartesium oppugnet. Nam primò tantum abest, ut possit Cartesium vitii reum postulare, quando in hac tertia Regula ordinem in philosophando requirit, ut potius ipsius adversarii prima Regula sit: *Ea quæ sunt, ut rectè fiant, ordine fieri debent.* Nec secundò id culpat, quod Cartesius ordinem teneat, incipiendo à simplicioribus & cognitu facilioribus, progrediendo ad magis composita & difficiliora, ut magis hoc ipsum commendet & laudet. Unde meritò quæras, quidnam demum illud sit, quod tantà censurâ opus habeat?

XV. En! repetit istud, quod debuisset maximè ad distinctiones rerum in æternas & temporarias; in sufficientes & arbitrarias; in activas & passivas, in superiores & inferiores &c. respicere: & in aggredienda re post generale illud COGITO, ad earum plerasque attendisse &c. Quod si verò ista simplicissima & facilissima de futilibus fuerint & nugacibus, ita ut accessoria necessariis, corrupta sanis, activæ passivæ &c. præponantur, erratum primum omnium eo ipso committi. Verba hæc ex variis adversarii locis sunt contracta. Quis autem non videt, hic iterum regulam ipsam cum ejus applicatione confundi? vid. §. V. Faciat, per nos licet, initium adversarius à suis distinctionibus, anne ideò aliquid decedet, Regula Cartesii? Nihil planè. Nam agnoscit ipse adversarius, quod

quod in unaquaque harum distinctionum à simplicissimis & cognitu facillimis poterit duci exordium, & eodem tenore ulterius porro res penetrari. Ita bene demum & ordinatim progressum fieri posse. Ut adeo, ipso consentiente, distinctio rerum in simplices & compositas, ceteras transcendat, & per illas vagetur. In specialioribus verò distinctionibus idem planè quoad rem inculcat Cartesius cum adversario, quando dicit: *in aliquemetiam ordinem mente disponendo ea, quæ se mutuo ex natura sua non præcedunt.* Jamjam ergo præsupponit, quod aliàs ordo, quem ipsa natura docet, debeat servari, cum autem, adversario fatente, natura doceat, quod necessaria accessoriis, activa passivis &c. debeant præponi; implicite sanè Cartesius cum adversario consentit. Cur ergo opponit, quæ sibi subordinantur? & oppugnat unum per alterum, quæ tamen sese invicem includunt? Cæterum autem redit istud quod praxis Cartesii non sit ipsa Regula, sed applicatio Regulæ.

XVI. Verum enim verò, ut ex abundanti addamus, nec ipsa praxis Cartesii tam longè recedit à positis ab adversario distinctionibus, quantum forsân putat. Præposuit nempe Cartesius necessaria accessoriis, partim, quando prius de M. H. & DEO, quorum existentia, illius quidem hypotheticè, hujus verò absolute est necessaria, quam de corporibus egit; partim, quando primò statim tam anxie in essentiam M. H. inquit, haud sollicitus de iis, quæ accidentaliter accedunt: præposuit activa passivis, quando primò locò agit de spiriibus, & post hos demum de corporibus: proposuit superiora inferioribus, ex eadem nunc adductatione. Quod autem non statim primo loco egerit de DEO, sed præmiserit cognitionem mentis suæ, certè in malam partem trahi non potest quoniam DEUS cognoscitur τῶς πρῆμασι, ex operibus. Ad quartam regulam non opus habemus ut multa adjiciamus. Quoniam enim adversarius saltem provocat ad suas præcedentes objectiones; ideò etiam nos lectorem remittere possumus ad præcedentes iis additas responsiones. Regula ipsa poterit legi apud Cartesium,

XVII. Coronidis loco nunc porrò dispiendum, quid de Discipulis Cartesii adjiciat adversarius. Quippe non satis habuit, quod Regulas ipsas accusaverit, sed etiam ostendere voluit, in quasnam absurditates Discipuli Cartesii sese præcipientes dederint per philosophiam Cartesianam: atque in hunc finem nominat, imprimis Spinosam & Bekkerum. Scilicet ut ex horum autorum malitia novus invidiæ cumulus philosophiæ Cartesianæ adcreseat, eos tanquam discipulos ejus doctrinæ venditat, more eorum, qui cuncta dogmata recentiora ad Philosophiam Cartesianam referunt. Quod sanè candorem Christianum & non fucatam pietatem lædere, nemo non videt. Nam concedunt plerique, quod Spinoza in scriptis suis, præcipuè autem in Tract. Theol. Politico Atheistica dogmata, & prorsus impia tradat, v. g. (adducente ipso adversario) quod expellat omne lumen divinum: quod omnia dicat dependere à Fato, quod denique nihil factum esse statuatur ad aliquem finem. Hæc omnia autem originem habere ex Philosophia Cartesiana, nobis persuadere vult adversarius.

XIIX. At verò, ut brevitatibus causa, ultimum exemplum tantum nunc consideremus, provocat ad sententiam Cartesii, qui causas finales in rerum naturæ constitutione negavit, ubi quidem fatemur, quod Cartesius à multis doctissimis Viris castigetur, quando causas finales ex Demonstrationibus physicis exclusit, inter quos etiam est Celeberr. Dn. Sturm. Phys. Concil. p. 12. & Philos. Eclect. p. 144. 145. Nec nos patrocinium Cartesii in hac parte suscipiemus. Sed tamen hoc probè tenendum est, Cartesium non negasse, dari causas finales rerum creaturarum, quemadmodum Spinosa id negasse agnoscit adversarius: imò potius asseruisse, ut patet ex §. 28. P. I. Philos. Princ. sed hoc tantum negavit, non posse demonstrationes peti ex causa finali. Versantur igitur in terminis contradictoriis Cartesius, & Spinoza, ut, quod Cartesius asseruit, Spinoza neget. Quæ ergò, quæso, fide poterit adversarius dogma Spinosæ, tanquam fructum philosophiæ Cartes. allegare? nisi ipsi, doctrinam alicujus abuti, imò contradicere; & discipulum alicujus esse, unum idemque sit. Accedit

dit ipsa Confessio Spinosæ, quâ expressè pronuntiavit, suæ philosophiæ principia à Cartesianis multum dissidere, prout hoc phiraque alia de Spinosa monet antea laud. Dn. Sturm. Diss. de Cartes. & Cartes. §. 12. simul autem addit: *non erat profectò tacendum istud* (sc. qua ratione ad tam impias sententias pervenerit Spinosa) *ne forte perniciosissimas illas, & Christianismum, imò religionem omnem, penitus evertentes opiniones sub specioso Philosophia Cartesiana nomine admitterent incautiores, aut huic ipsi, hoc casu, profectò innocentissimæ, invidiam inde porrò creare, & per hujus latus omnem philosophiam recentiorem pungere, pergerent malevoli.*

XIX. Alterum autem, Bekkerum nempe, eadem injuriâ discipulum Cartesii judicat adversarius, cum is neque ratione suæ hypotheseos, neque ratione fundamenti ejus, cum Cartesio idem sentiat. Hypothesis ipsa est: Spiritus non posse agere in corpora. Sed ubi hoc unquam docuit Cartesius & genuini ejus asseclæ? Potius hinc inde explicarunt vinculum istud inter mentem & corpus, nec non quod spiritus etiam separati possint in corpora agere. vid. de la Forg. p. 204. & alia occasione forsan ostendetur, quomodo Phil. Cartes. faciat ad destructionem hypotheseum Bekkerianarum. Fundamentum autem hypotheseos Bekk. esse dicitur ab adversario, quod scripturas ad normam rationis exigere velit. Sit ita: Nunquam verò Cartesius rationi dominium in rebus fidei concessit, quod supra jamjam evicimus. Imò si qui etiam essent, qui Cartesianos se profiterentur, & tamen incautè res sacras involarent, hoc ipso proderent, se esse Pseudo-Cartesianos. Quare etiam Dn. Sturm. l. c. eos alloquitur: *Audite, quæso, Theologastri audent, quæ passim in scriptis suis monet*, (sc. de rebus sacris) *quem tanti facitis, Cartesius!* & subjungit dein loca ex Cartesio. Nos hic vela contrahimus, & legibus tam sinceritatis quam humanitatis & modestiæ satisfecisse speramus.

SOLI DEO GLORIA.

COR-

COROLLARIA.

I.

QUamvis Celeberr: Pufendorffius l. 6. c. 1. de J N & G. judicium suspenderit, de quæstione: an polygamia repugnet juri naturæ; tamen falli eos putamus, qui Pufendorffium magis in negativam, quam affirmativam inclinare statuūt. Convenientius doctrinæ ejus nobis videtur, dicere, Polygamiam esse contra Jus Naturæ.

II. Cognoscitur quidem ex Lumine Naturæ, certò paratam esse pœnam peccantibus in DEum; de præmio autē s. vita æterna, bonis futuro nihil certò cognoscitur.

III. Si Immortalitas idem est, ac duratio in æternum, insufficiens nobis videtur ratio pro immortalitate animæ, ab ejus essentia seu natura desumpta.

IV. Ens, de DEO & Creaturis; Substantia & accidente non prædicatur analogicè vel æquivocè, ut multi putarunt, sed univocè.

V. Non erubescimus, in quæstione: de origine mentis Humanæ; sententiam de Creatione, præ illa, de Traduce, amplecti, salvò tamen peccato originis.

VI. *Ἀπὸθεωσις* Stoicorum Philosopho dignam censemus.

VII. Senecæ ad stipulamur, quando l. 3. de Benef. c. 29. asserit, posse aliquando liberos majora beneficia dare, parentibus suis, quam acceperunt.

VIII. Plures quam unum mundum fieri, contradictionem involvit.

IX. Falsum est: Nihil esse in intellectu, quod non prius fuerit in sensu.

X. Nec non istud: quod nihil nisi in imaginatione percipiamus.

OS A 1268

ULB Halle
003 765 636

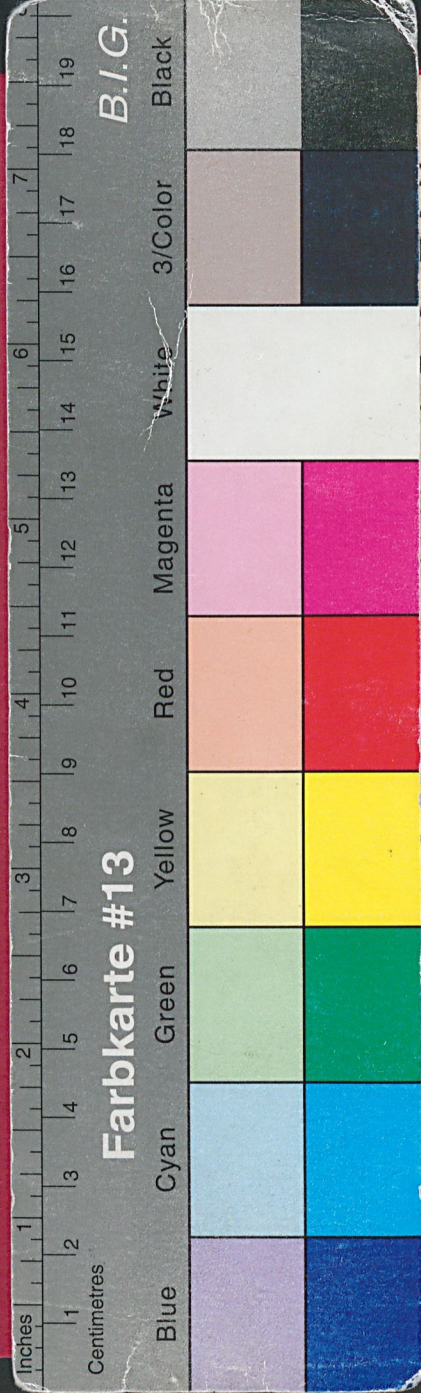
3

VD17

IN VANTE DEO
ORE MAGNIFICENTISSIMO
NISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
ERICO VVILHELMO,
NDENB. ELECTORATUS HÆREDE,
&c. &c. &c.
VINDICATIONEM
GULARUM
HODI CARTE-
SIANÆ
adversus
natozem quendam Cla-
risimum,
Amplissimi Ord. Philosoph.
PRO LOCO
EODEM RITE OBTINENDO,
est, modestiâ & observantiâ, institutam,
ri Eruditorum disquisitioni submittit
TAVUS PHILIPPUS
MÖRL, Noriberg.
RESPONDENTE
PETROSELINO ex Com. Trencin. Hung.
Poët. Laur. Cæsar.
HALÆ, d. 22. Sept. An. 1695.
TOPH. ANDREÆ ZEITLERI, ACAD. TYP.

